

Quyết tâm xây dựng đô thị đại học mang tầm khu vực và quốc tế

Đô thị đại học là một mô hình phát triển cao của nền giáo dục đại học, đó là một “thành phố tri thức”. Xây dựng các đô thị đại học là cơ hội để đạt được nền giáo dục đào tạo chất lượng cao. Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ tin tưởng, kỳ vọng vào ĐHQGHN trong sự nghiệp đổi mới giáo dục đào tạo cũng như đóng góp vào sự phát triển đất nước, đóng vai trò tiên phong, dẫn dắt hệ thống đại học trong đổi mới, hội nhập. Chính vì vậy, Chính phủ luôn quan tâm đến điều kiện phát triển của ĐHQGHN, nhất là cơ sở vật chất. Với tinh thần đó, Thủ tướng Chính phủ rất kỳ vọng về việc xây dựng làng đại học, khu đô thị đại học với ĐHQGHN làm nòng cốt.

■ MINH PHÚC

THÀNH PHỐ TRI THỨC

Theo TS. Ngô Lê Minh, đô thị đại học là một mô hình phát triển cao của nền giáo dục đại học, được xuất hiện lần đầu tiên ở Anh và sau đó tại một số nước phát triển. Trong quá trình phát triển của các trường đại học, quy mô của bản thân các trường ngày càng gia tăng, chưa kể tới xu hướng liên kết, sáp nhập một số trường với nhau trở thành những cụm đại học có qui mô diện tích tương đương như một thị trấn, thành phố. Vì thế, ra đời khái niệm khu đô thị đại học.

Đô thị đại học được định nghĩa là một cộng đồng hoàn chỉnh xung quanh trường đại học, với qui mô dân cư khoảng từ 5 đến 10 vạn người, đảm bảo một môi trường học tập-nghiên cứu tốt cho sinh viên, có chỗ ăn ở, giao thông đi lại thuận tiện, và các điều kiện sinh hoạt tối thiểu khác. Điển hình như các khu đô thị đại học Bologna của Ý, Cambridge và Oxford của Vương quốc Anh,... Trên thực tế, còn có nhiều khái niệm tương tự đô thị đại học được sử dụng như: thành phố hay thị trấn đại học, khu đại học, cộng đồng đại học,... Tất cả đều có đặc điểm chung về cấu trúc bao gồm một hạt nhân trung tâm là các trường đại học, và các khu chức năng tổng hợp phục vụ cho cộng đồng đô thị đại học đó cùng hệ môi trường sinh thái.

Chức năng chính của Đô thị đại học là cung cấp hệ thống cơ sở hạ tầng cho các trường đại học và cao đẳng, các cơ sở an sinh xã hội và hậu cần, theo một cơ chế quản lý nhất định để điều hành và quản lý các thành phần trong khu vực. Có thể nói đô thị đại học có nhiều đặc điểm khác biệt, đòi hỏi nhiều yếu tố phức tạp từ công tác quy hoạch, thiết kế, xây dựng cho đến vận hành và quản lý. KTS Le Corbusier đã từng nhận định "mỗi trường cao đẳng hay đại học tự thân nó đã là một đơn vị đô thị, bất kể kích thước lớn nhỏ, đồng thời còn là một đô thị xanh".

Có thể hình dung, về mặt kiến trúc, "hạt nhân" của đô thị sẽ là cụm khu vực giảng dạy của các trường đại học. Đó là một "thành phố tri thức" tọa lạc trên một diện tích rộng lớn, có thể có một trường đại học đa ngành là trung tâm hoặc quy tụ nhiều trường đại học đơn ngành, các trường này là những bộ phận cấu thành một thành phố đại học. Đó là một không gian hoàn chỉnh đa chức năng bao gồm không gian học thuật, nghiên cứu - phát triển; không gian dịch vụ và không gian văn hóa - thể thao - nghệ thuật. Giữa các trường đại học không tồn tại quan niệm đất của trường này hay trường kia, không có ranh giới cứng tường xây, hàng rào kín cổng cao tường, mà là không gian mở. Đặc biệt trong đô thị đại học, hệ thống cơ sở hạ tầng kỹ

thuật như đường sá, xe buýt nội bộ, cấp thoát nước, hệ thống điện, xử lý rác thải, vệ sinh môi trường liên thông với nhau.

Tương tự, hệ thống dịch vụ như ký túc xá, nhà ăn, nhà hát, câu lạc bộ, siêu thị, bệnh viện, sân thể thao, hệ thống phục vụ đào tạo như phòng thí nghiệm, thư viện, hội trường... cũng như không gian công cộng như công viên, rừng sinh thái, khu vui chơi giải trí là của chung, không phân biệt "công dân" trường này hay trường kia được sử dụng. Với cách tổ chức như thế, rõ ràng Nhà nước có thể đầu tư tập trung lớn và khai thác hiệu quả cao, đồng thời cũng hấp dẫn các nhà đầu tư theo chủ trương xã hội hóa. Tuy nhiên, vai trò của Nhà nước là chủ đầu tư lớn vào cơ sở hạ tầng kỹ thuật và vật chất cơ bản, tư nhân đầu tư vào các loại dịch vụ. Một khi các trường liên thông với nhau thì đương nhiên nhà đầu tư có thể yên tâm đổ tiền vào các dịch vụ chất lượng cao có khả năng sinh lời như nhà ăn, ký túc xá sinh viên, siêu thị, bệnh viện, xe buýt...

MỘT LẦN CHO TRĂM NĂM

Việc di dời các trường đại học ra ngoại thành và xây dựng

các đô thị đại học không nên nghĩ đơn giản chỉ để giảm áp lực lên trung tâm mà phải coi đây là cơ hội để đạt được nền giáo dục đào tạo chất lượng cao. Viễn cảnh đô thị tri thức thật là lý tưởng, vấn đề là cần một sự đồng thuận của xã hội, sự hỗ trợ pháp lý và tài chính của Nhà nước.

"Tương lai, sẽ không còn trường ĐH chỉ có vài ngàn mét vuông. Trên thế giới, có những trường diện tích vài trăm ha thì mới phát triển lâu dài. Vì vậy trường đại học của Việt Nam dần dần cũng phải phù hợp với chuẩn, trước hết là chuẩn Việt Nam và dần tiến tới chuẩn quốc tế", Thứ trưởng Bộ GD-ĐT Bùi Văn Ga nói.

Kinh nghiệm của các nước đi trước chỉ rõ, đối với hoàn cảnh như Việt Nam, việc di dời và hình thành mô hình đô thị đại học chỉ có thể thành công khi có đầu tư công và sự tham gia trực tiếp của Nhà nước. Người ta gọi đây là cách "đầu tư một lần cho trăm năm". Số tiền đổ ra xây dựng các "thành phố" đại học có thể là rất lớn, nhưng lợi ích đem lại thì lớn hơn rất nhiều trên nhiều phương diện như nghiên cứu khoa học, kỹ thuật, công nghệ, giáo dục đào tạo cũng như kinh tế và an ninh xã hội.

Trong quy hoạch phát triển hai đô thị lớn nhất cả nước, Hà Nội và TP.HCM, có một điểm nhấn rất được dư luận quan tâm. Đó là việc, di dời các trường đại học, các bệnh viện ra ngoại thành. Hầu hết các trường đại học có đẳng cấp trên thế giới đều phát triển theo hướng đô thị đại học. Do vậy, việc di chuyển các trường đại học tại Hà Nội ra vùng ngoại ô, chắc chắn phải gắn với việc xây dựng các đô thị đại học, nhất là khi quỹ đất của Hà Nội mở rộng không còn phải so đo tính toán như trước đây.

Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc khẳng định, muốn phát triển đất nước thì phải đổi mới giáo dục. Đây là cội nguồn đưa đất nước tiến lên. Do đó, tầm nhìn của các đồng chí lãnh đạo là phải đi lên từ giáo dục, trong đó ĐHQGHN đóng vai trò then chốt, quan trọng trong hệ thống giáo dục, nhất là giáo dục đại học. Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ tin tưởng, kỳ vọng vào ĐHQGHN trong sự nghiệp đổi mới giáo dục đào tạo cũng như đóng góp vào sự phát triển đất nước. ĐHQGHN sẽ đóng vai trò tiên phong, dẫn dắt hệ thống đại học trong đổi mới, hội nhập. Chính phủ luôn quan tâm đến điều kiện phát triển của ĐHQGHN, nhất là cơ sở vật chất. Với tinh thần đó, Thủ

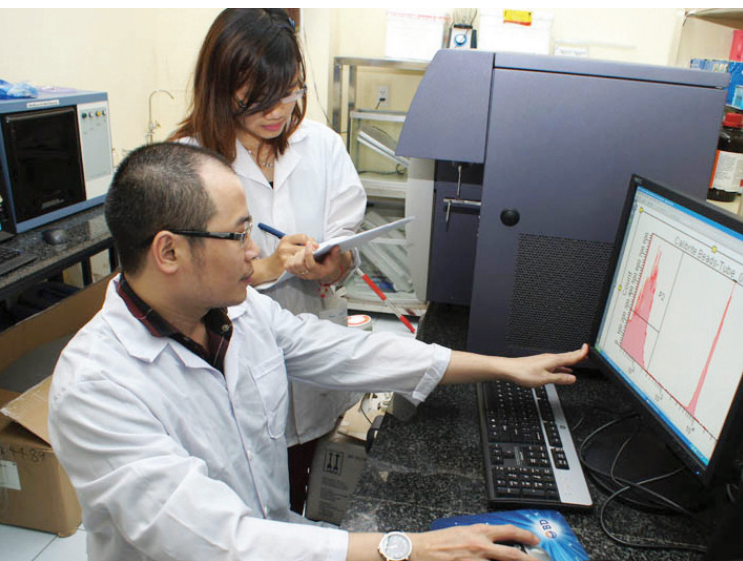
tướng bày tỏ kỳ vọng về việc xây dựng khu đô thị đại học, Nhà nước sẽ tập trung vốn để xây dựng khu đô thị đại học do ĐHQGHN làm nòng cốt.

Dự án đầu tư xây dựng ĐHQGHN tại Hòa Lạc được Chính phủ thông qua báo cáo nghiên cứu tiền khả thi năm 2003. Mục tiêu chính là xây dựng khu đô thị đại học hiện đại, tiên tiến bậc nhất khu vực Đông Nam Á.

Thủ tướng đồng ý quy hoạch lại khu đô thị đại học ĐHQGHN, trong đó tập trung vốn của Nhà nước cho giải phóng mặt bằng. “Sau này, đại học nào muốn gia nhập ĐHQGHN trên tinh thần tự nguyện, cùng hợp tác thì chúng ta càng hoan nghênh”, Thủ tướng nói. Chúng ta sẽ có một số cơ chế về phát triển ĐHQGHN, trong đó có cơ chế về giải phóng mặt bằng, vốn đầu tư, tự chủ cho các đại học thành viên...

ĐỀ XUẤT CƠ CHẾ CHÍNH SÁCH ĐẶC THÙ

Trong buổi làm việc của Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc với ĐHQGHN, Giám đốc ĐHQGHN Nguyễn Kim Sơn đề xuất với Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc 7 điểm nhằm tháo gỡ vướng mắc của dự án ĐHQGHN tại Hòa Lạc:

Thứ nhất là chuyển giao dự án từ Bộ Xây dựng về ĐHQGHN, đồng thời ủy quyền quyết định đầu tư cho ĐHQGHN.

Thứ hai, đề nghị Chính phủ chỉ đạo bộ ngành liên quan và UBND TP Hà Nội phối hợp giải phóng mặt bằng và tái định cư, xây dựng một số công trình công cộng tại Hòa Lạc, giao quyền sử dụng đất cho ĐHQGHN tại nơi giải phóng mặt bằng.

Thứ ba, đề nghị Thủ tướng Chính phủ cho phép điều chỉnh quy hoạch dự án và các dự án thành phần tỉ lệ 1:500 cho phù hợp với yêu cầu và nhiệm vụ mới.

Thứ tư, tăng cường ngân sách giải phóng mặt bằng và tái định cư. Theo Giám đốc ĐHQGHN Nguyễn Kim Sơn, tổng kinh phí để giải phóng 25% mặt bằng còn lại cần số tiền vào khoảng 717 tỉ đồng. Bên cạnh đó, số tiền phục vụ tái định cư là 500 tỉ đồng. Do đó, để hoàn thành toàn bộ việc tái định cư và giải phóng mặt bằng cần khoảng trên dưới 1.200 tỉ đồng nữa.

Thứ năm, đề nghị Thủ tướng phê duyệt vay DA theo cơ chế cấp phát để đầu tư xây dựng các công trình thiết yếu của dự án ĐHQGHN tại Hòa Lạc.

Thứ sáu, đề nghị Thủ tướng phê duyệt dự án vay ODA của Chính phủ Nhật Bản để xây dựng ĐH Việt - Nhật tại Hòa Lạc.

Thứ bảy, Chính phủ ban hành quy chế đặc biệt cho dự án ĐHQGHN như đối với Khu công nghệ cao Hòa Lạc. "Đề nghị Chính phủ ban hành quy chế đặc biệt cho dự án ĐH Quốc gia Hà Nội như đối với Khu công nghệ cao Hòa Lạc, vì hai khu vực này được xem như hai bàn tay, thiếu một trong hai thì thiếu đi âm thanh hân hoan của sự phát triển", Giám đốc Nguyễn Kim Sơn nhấn mạnh.

"Đây là cơ hội cuối cùng để chúng ta có cơ hội xây dựng một ĐHQG rộng, đẹp, xứng tầm đẳng cấp quốc tế" - Giám đốc ĐHQGHN Nguyễn Kim Sơn nói.

Sau khi nghe báo cáo và đề xuất của ĐHQGHN, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc khẳng định trong cuộc làm việc với ĐHQGHN gần một năm trước, ông đã nêu ra 7 nhiệm vụ thì hiện tại có 5 nhiệm vụ ĐHQGHN đang làm tốt và 2 nhiệm vụ đang được thực hiện.

Đối với kiến nghị về dự án xây dựng ĐHQGHN tại Hòa Lạc, Thủ tướng đồng ý việc chuyển giao ban quản lý dự án từ Bộ Xây dựng về ĐHQGHN, đồng thời ủy quyền quyết định đầu tư cho ĐHQGHN. Đây là việc cần thiết bởi "sản phẩm cuối cùng sử dụng là ĐHQGHN". Tinh thần là để ĐHQGHN tự chủ, chủ động, quyết liệt hơn.

Trước kiến nghị về chỉ đạo các bộ, ngành, UBND TP. Hà Nội phối hợp trong việc giải phóng mặt bằng và tái định cư, đề nghị Hà Nội xem xét xây dựng một số công trình công cộng tại Hòa Lạc, UBND TP. Hà Nội làm thủ tục chuyển quyền sử dụng đất cho ĐHQGHN,... Thủ tướng giao TP. Hà Nội chỉ đạo huyện Thạch Thất tập trung tối đa cho giải phóng mặt bằng, tái định cư cho các dự án, công trình triển khai; chống lấn chiếm, xây dựng trái phép. Từ bài học dự án Khu công nghệ cao Hòa Lạc chậm trễ 10 năm do giải phóng mặt bằng, Thủ tướng cho rằng, cần rút kinh nghiệm đối với dự án xây dựng ĐHQGHN tại Hòa Lạc.

Thủ tướng đồng ý sẽ có cơ chế riêng cho việc tái định cư đối với dự án; cho phép ĐHQGHN điều chỉnh các quy hoạch và dự án thành phần chi tiết 1/500 phù hợp với yêu cầu, nhiệm vụ mới, tương tự như trường hợp ĐHQG TPHCM.

Thủ tướng đồng ý với kiến nghị của ĐHQGHN về tăng cường ngân sách giải phóng mặt bằng, tái định cư và xây dựng các công trình thiết yếu bởi “nếu không có mặt bằng tốt thì không thể có khu đô thị đại học, không thể kêu gọi đầu tư, huy động vốn xã hội hóa”.

Về kiến nghị phê duyệt chủ trương vay ODA từ Ngân hàng Thế giới (WB) để đầu tư xây dựng một số công trình trọng điểm, cấp bách cho ĐHQGHN tại Hòa Lạc, Thủ tướng đồng ý, giao Bộ KH&ĐT chủ trì, phối hợp với Bộ Tài chính, ĐHQGHN thống nhất phương án cụ thể, báo cáo Thủ tướng quyết định.

Với kiến nghị Chính phủ ban hành quy chế đặc biệt cho xây dựng ĐHQGHN tại Hòa Lạc tương tự như các chính sách đã có cho Khu công nghệ cao Hòa Lạc, Thủ tướng cho biết, đã có các quy định pháp luật về xây dựng các dự án và ngày 20/6 vừa qua, Thủ tướng đã ký ban hành Nghị định 74 quy định cơ chế, chính sách đặc thù đối với Khu công nghệ cao Hòa Lạc. Với tinh thần ủng hộ, Thủ tướng giao ĐHQGHN chủ trì, phối hợp với các bộ, ngành liên quan để xuất cơ chế chính sách đặc thù cho dự án xây dựng ĐHQGHN tại Hòa Lạc.

Đối với một số kiến nghị khác như: Thí điểm cơ chế khoán chi đến sản phẩm cuối cùng cho hoạt động khoa học công nghệ, vấn đề thi đua khen thưởng, việc xét lương đối với giáo sư, phó giáo sư,... Thủ tướng đều thể hiện tinh thần ủng hộ, giao các bộ, ngành liên quan xem xét, giải quyết. Vấn đề nào vướng mắc, vượt thẩm quyền thì báo cáo Thủ tướng.

Thủ tướng mong muốn, với quyết tâm và tinh thần trách nhiệm cao, với tiềm năng nội lực về đội ngũ, điều kiện cơ sở vật chất, trang thiết bị hiện đại đặc biệt là với kinh nghiệm và thành tựu đạt được của mình, ĐHQGHN luôn là đơn vị tiên phong, đi đầu góp sức quan trọng vào việc phát triển, triển khai các hoạt động thực hiện đổi mới căn bản, toàn diện nền giáo dục.